

i el futurisme a reus, què?

FUTURISMO 1909-1919 Exhibition of Italian Futurism

Catàleg de l'exposició sobre el futurisme Italià

A Londres, a Edimbourg, a Newcastle s'hi exposà, el darrer hivern, una retrospectiva del moviment futurista. S'hi varen mostrar pintures de Severini, de Boccioni, de Balla, escultures i manifestos.

A Barcelona, fa poc temps, a "Cuadernos de Arquitectura" és publicà un excel·lent número dedicat a l'ADLAN on s'aplegaven alguns interessants treballs sobre l'avantguardisme a Catalunya.

A Mallorca s'ha reeditat la Columna de Foc, text teòric de Gabriel Alomar, un dels més fervents seguidors de les teories futuristes.

I el futurisme a Reus, què?

Els moviments literaris a Reus són molt primers, quan hi són, però del període futurista disposa d'una publicació titulada Columna de Foc i subtitulada Full de subversió espiritual a l'època de la indignitat humana. Aquest periòdic va aparèixer a Reus el primer d'octubre de 1918 i va desaparèixer vuit mesos més tard, exactament el darrer número data del maig de 1919.

Segons diu la publicació, aquest paper va ésser creat per Vallespinosa, Torrell i Ferré Estela. En aquest punt la publicació no ens aclareix res més. És possible, però, que el veritable instigador fos Bonaventura Vallespinosa, que, en aquells anys, residia a Barcelona on feia estudis de Medicina i els dissabtes agafava el tren i s'arribava fins a Reus. Segons sembla el Dr. Vallespinosa, com sempre ha estat nomenat a Reus, va acudir a les Galeries Dalmau on va conèixer les primícies de l'avantguardisme català. Vallespinosa va intentar captar totes les possibilitats que oferia el nou moviment, i si bé és possible que no conegués cap escriptor avantguardista barceloní, de ma-

nera directa, de seguida es va fer càrrec del moviment, del seu esperit renovador, i en les properes anades a Reus va contagiar del seu entusiasme el pintor Ferré Estela i l'impressor Torrell. Tenia el triangle perfecte per a fer aparèixer una publicació de caire literari i artístic a Reus. Amb un gran realisme Bonaventura Vallespinosa es va fer càrrec de la ruïna econòmica que podia significar pretendre vendre el periòdic. Per això el grup es decidí a regalar-lo. Era la posició més assenyada. La Columna de Foc no era un periòdic vulgar. Intentava d'ésser una revolta, una subversió espiritual a l'època de la indignitat humana. Quan el periòdic va plegar ja en tenien un altre entre mans, molt més a prop dels presupòsits teòrics que entusiasmaven Vallespinosa. Probablement es varen deixar influir per les teories de Xènius, teories que els varen servir de manera molt més directa per a mantenir uns criteris polítics més pragmàtics de cara a la reconstrucció del país. Per això varen abandonar la publicació futurista de La Columna de Foc i es ficaren de ple a la publicació de El Llaç, de caràcter noucentista.

Ferré Estela havia estudiat a la Llotja, a Barcelona. A La Columna de Foc, Ferré Estela hi col·laborava com a grafista, com a il·lustrador —algún dels gravats eren reproduccions de pintures d'ell— i de segur com a redactor d'unes notes d'art signades amb pseudònim. Ferré Estela era un pintor que va produir escassíssimes teles. Recentment mort, va deixar tres o quatre olis i un d'ells inacabat. Per a Ferré Estela, Cezanne ho havia dit tot en pintura, ja no es podia anar, o ell es vela incapaç d'anar, més enllà. En un principi pot semblar que Ferré Estela fos un personatge vulgar. Al contrari, la seva cultura pictòrica era extensa, dispersa, i possiblement aquesta dispersió, aquests amplis coneixements feren que Ferré Estela no fos capaç de sintetitzar, de produir cap nova obra.

Ferré Estela va passar més tard a ésser director de l'Escola d'Art del Centre de Lectura, on fou considerat un mestre preparat encara que excessivament ensopit. Alguns dels seus deixebles es va passar hores i hores dibuixant cargots de manera monòtona i reiterativa. Probablement

El Dr. Vallespinosa, redactor de La Columna de Foc, publicació futurista reusenca

l'exercici era eficaç, però de tan ensopit havia de reduir de manera precipitada el nombre d'alumnes que acudien a l'escola. Una divergència d'opinions el feu abandonar la direcció de l'Escola d'Art del Centre de Lectura i restà al seu taller, incapaç de renovar-se. Vallespinosa en canvi passà de nou a l'avanguardia quan la introducció a Catalunya del teatre de l'absurd, en especial com a traductor de Ionesco.

La presència de Torrell a La Columna de Foc fou molt més brillant com a artesà

que com a redactor literari. Els seus treballs poètics tenen un to menor, en canvi la seva labor com a impressor fou excel·lent. Reproduí els periòdics i diversos cal·ligrames de Salvat Papasseit i de Folguera, a més dels que hi entafonava Bonaventura Vallespinosa. L'entusiasme de l'impressor Torrell, el saber fer de Bonaventura Vallespinosa i de Ferré Estela ajuden a explicar perquè a Reus disposem d'una publicació futurista, La Columna de Foc.

LL. T.